

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Iustitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam
Ingolstadii, 1627

IV. De ieiunio, velut actu abstinentiæ, an & cuius sit virtutis actus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

DVBIVM IV.

De ieiunio, velut actu abstinentiæ; speciatim quid sit ieiunium, & cuius virtutis actus; an item sit in precepto; & quenam sint Ecclesiastici ieiunij tempora.

S. Thom. 2. 2. q. 147. a. 1. 2. 3.

58 **Q**Uæ ad hanc rem pertinent, claritatis causa, ad certa quæstia reuocabimus. Quaritur. primo, quid, & cuius virtutis actus sit ieiunium. **ASSERTIO I.** Ieiunium proprie, ac in præfenti, est maior quædam victus abstinentia, quam alioquin communis temperantiæ leges requirant, honesto & laudabili, ac præsertim spirituali aliquo fine assumpta. Ita S. Thomas quæst. 147. art. 1. ubi licet solius cibi mentionem faciat; subintelligitur tamen etiam quicquid siue per se, siue cum alio iunctum nutrire potest, vt est potus vini, cereuisiæ, lactis, seu alterius liquoris, quædam vim reficiendi ac nutriendi habentis.

59 **E**t additur ex eodem, laudabili fine; quia ieiuniū de quo loquimur, est actus virtutis; qualis ipsa per se abstinentia, cum sit res ex se indifferens, non esset. Et sufficit quicumque finis studiosus, seu ad virtutem pertinet, vt ieiunium propter officium. Reipub. recte administrandæ assumptum &c. Sed ad propositum præcipue pertinet finis spiritualis & sacer, vt ipsemet S. Thomas ibidem docet; quia de ieiunio potissimum sacro & religioso sermo est. Ieiunium autem solius valetudinis causa assumptum, nisi valetudo ulterius ad finem honestum referatur, non est ieiunium de quo agimus; quia non est actus virtutis, vt in simili de victus moderatione dictum ex S. Thom. dub. præcedenti.

60 **E**x quibus aliæ ieiuniorum notiones excluduntur, vt 1. Ieiunium, quod S. Thomas art. 2. vocat *metaphoricum*, à vitij & peccatis, de quo Isai. 58. & Augustinus tract. 17. in Ioann. & refertur de Consecrat. d. 5. Can. *ieiunium*. 2. *Naturale*, quod est abstinentia ab omni cibo & potu, etiam absque proposito peracta, iuxta S. Thomam cit. quæstione. 147. art. 1. ad 3. argum. 3. *Commune* & late acceptum, à nonnullis morale dictum, quod est parsimonia victus, iuxta consuetas leges temperantiæ. De quibus ieiuniorum modis hoc loco non agitur; sed solum de ieiunio superius descripto: quod tamen rursum, aut est *Ecclesiasticum*, hoc est, communibus Ecclesiæ legibus definitum, vt inferius dicitur; aut *privatum*, quod privato cuiusque arbitrio assumitur. S. Thomas a. 3. illud vocat *ieiunium Ecclesiæ*, hoc vero, *ieiunium naturæ*.

61 **ASSERTIO II.** Ieiunium, de quo loquimur, est virtutis actus. Ita S. Thomas quæst. 147. art. 1. Probatur ex Apostolo 2. ad Corinth. 6. v. 5. *In vigilijs, in ieiunijs, in castitate*. Vbi ieiunium

alijs virtutum actibus annumeratur. Ratio est; quia ad actum virtutis plus non requiritur, quam vt & opus ipsum ex se non sit malum, & ordinetur ad aliquod bonum seu finem honestum: vtumque autem conuenit ieiunio; Ergo &c. Prima pars minoris probatur; quia nemo dixerit, esse per se ac intrinsece malum, ob aliquam specialem causam honestam, minus cibi sumere, quam alioqui conueniret secundum communem statum, aut temperantiæ legem; cum id nonnunquam propter infirmitatem vitandam, aut ad aliqua opera etiam corporalia expeditius peragenda, licitum esse nemo negauerit.

62 **N**ec obstat, quod nullus actus virtutis recedit à medio virtutis; cum tamen ieiunium recedere videatur à medio virtutis abstinentiæ; in hoc posito, vt tantum cibi sumatur, quantum natura necessitati conuenit, cui per ieiunium aliquid subtrahitur. Nam vt recte respondet S. Thomas ibidem ad 2. medium virtutis, præsertim temperantiæ, non accipitur secundum quantitatem absolutam, sed secundum rationem rectam, iuxta Aristotelem 2. Ethic. cap. 6. à quo medio ieiunium non recedere, iam antea declarauimus: dummodo tantum de cibo non subtrahatur, vt vel natura conservari non possit; vel homo reddatur impotens ad debita opera peragenda; quia vt ex Hieronymo refertur de consecrat. dist. 5. Canone. 24. *Non mediocriter errant, qui bono magno præferunt mediocre bonum. Nonne rationabilis homo dignitatem amittit, qui vel ieiunium charitati, aut vigilias præfert sensus integritati; vt propter abstinentiam immoderatam, atque indiscretam psalmorum vel officiorum decantationem, aut amentie, aut tristitiæ notam incurrat.* Et infra. *Audiant itaque, qui ea quæ necessaria sunt corpori subtrahunt, illud quod per prophetam Dominus loquitur: Ego Dominus, odio habens rapinam holocaustorum. De rapina vero holocaustum offert, qui siue ciborum nimia egestate, vel somni penuria corpus immoderate affligit.* Quæ verba ita refert S. Thomas loc. cit. *Non differt vitrum magno vel paruo tempore te interimas; quia de rapina holocaustum offert, qui vel ciborum nimia egestate, vel manducandi, vel somni penuria, immoderate corpus affligit.*

64 **E**x quibus colligitur, mortaliter per se loquendo, & ex suo genere peccare eum, qui hac intentione ieiunat, vt morbos incurrat, vel mortem acceleret; sicut etiam plus minusue peccare eum, qui etsi non intendat damnum, probabiliter tamen scit, se damnum aliquod notabile incursum: secus si quis bona intentione ac fide ieiunet, licet nonnihil excédât, & postea damnum aliquod valetudinis incurrat; aut si quis ieiunijs, alijsue exercitijs insensibiliter vitam abbreviet, vt tradunt Medina Cod. de ieiunio q. 13. & Valentia pun. 3.

65 **A**ltera pars minoris probatur; quia ieiunium principaliter assumitur & ordinatur ad istos tres honestos fines; primo quidem ad concupiscentias carnis reprimendas. Vnde Apostolus loc. cit. ieiunijs castitatem subiungit; quia per ieiunia castitas conseruatur. Vt enim Hieronymus lib. 2. contra Iovinianum ait, *sine Cerere & Baccho friget Venus*, id est, per abstinentiam cibi & potus tepescit

luxuria. Secundò, ut mens liberius eleuetur ad sublimia contemplanda. Vnde Daniel cap. 11. post ieiunium trium hebdomadarum, reuelationem accepit à Deo. Idem probatur exemplo Moysis, & Eliæ. Tertio ad satisfaciendum pro peccatis, iuxta illud Ioelis 2. v. 12. *Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & in fletu, & in planctu.*

66 Quibus adde quartò, ad impetranda à Deo beneficia animæ & corporis, exemplo Danielis, Iudith, & Esther, de quibus infra; & iuxta illud Matth. 17. v. 20. *Hoc genus demoniorum non excutitur, nisi per orationem & ieiunium.* Omitto corporalia ieiunij commoda, ut quod ad bonam valetudinem, & vitæ diuturnitatem confert, quod morbos & humores noxios excludit, quod sensus externos & internos exacuit, ac proinde etiam intellectum quodammodo serenat, & ad suas functiones aptiorem reddit, ut videre est cap. Nihil & cap. Legimus de consecrat. dist. 5. Quo spectat etiam illud Augustini sermon. 230. de tempore: *Ieiunium purgat mentem, subleuat sensum, carnem spiritui subiecit, cor facit contritum & humiliatum, concupiscentiæ nebulas dispergit, libidinum ardores extinguunt, castitatis verum lumen accendit.* Quod si propter fines terrenos, superius relatos, licitum ac honestum est ieiunium, quanto magis propter fines spirituales?

67 Nec obstat, quod ieiunium consistere videtur in pura negatione; sicut & ieiunium naturæ, quo quis dicitur ieiunus, antequam comedat, consistit in pura negatione; quod proinde etiam non est actus virtutis. Nam ieiunium, de quo loquimur, non est pura negatio, sed includit actum positivum, quo quis ex rationabili proposito à cibis aliquantulum (modo scilicet superius explicato) abstinet. Ad quod significandum, ieiunium naturæ, quod in pura negatione consistit, apud veteres Theologos dicitur ieiunium ieiunij, hoc vero ieiunium ieiunantis, quasi ex proposito aliquid agentis, ut ait S. Thomas citat. artic. 1. ad 3.

68 ASSERTIO II. Ieiunium est actus virtutis abstinentiæ. Ita S. Thomas cit. quæst. 147 art. 2. ex Isidoro, quem ibidem refert, asserente, *ieiunium esse parsimoniam victus, abstinentiamque ciborum.* Ratio est; quia omnis actus virtutis circa aliquam materiam, ad illam virtutem pertinet, quæ medium in illa materia constituit. Ieiunium autem attenditur in cibis, in quibus medium statuit abstinentiæ. Ergo ieiunium est abstinentiæ actus.

69 Dices, actum ieiunij superius explicatum habere diuersum motiuium à virtute abstinentiæ, idque pertinens vel ad castitatem, vel ad liberam mentis eleuationem in Deum, vel ad satisfactionem pro peccatis; cum tamen abstinentiæ motiuium consistat in mediocritate qualem conueniens resectio corporis postulat.

Respondeo hoc argumentum conuincere, ieiunium de quo agimus pertinere posse etiam ad alias virtutes, puta Religionem, castitatem, vel quatuorunque aliam virtutem, ad cuius finem ordinatur, ut expresse etiam concedit S. Thomas cit.

artic. 2. ad 2. Nihilominus quatenus ob eos ipsos fines necesse est appetitum & delectationem eundem cohibere & moderari, idque in ordine etiam ad debitam corporis sustentationem, ne detrimentum aliquod valetudo patiatur, ut dictum, quod ad temperantiam, ac speciatim ad virtutem abstinentiæ pertinet; nihil obstat, quo minus ieiunium sub hac ratione præcise, per se, ac proprius sit actus abstinentiæ; cuius nempe est, in cibo & potu debitam corporis refectionem & sustentationem respicere, ac procurare, etiam cum respectu ad circumstantias debitas, ne loco, tempore aut modo importuno refectioni quantumuis moderatè indulgeatur. Sicut ad virtutem castitatis pertinet, à venereis delectationibus temperare etiam cum obligatio & ratio abstinentiæ à voto, adeoque obligatione Religionis oriatur.

70 Quæritur secundò, utrum ieiunium sit in præcepto; ac speciatim, an recte Ecclesiæ præcepto constitutum sit. ASSERTIO I. Ieiunium cadit sub præceptum legis naturæ. Ita Sanctus Thomas quæstione 147. artic. 3. ex communi. Ratio est; quia cum ieiunium sit utile medium, ad deletionem & cohibitionem culpæ, & ad eleuationem mentis in Deum ex dictis; quique ex naturali ratione tenetur tantum ieiunij, quantum ipsi necessarium est, ad prædicta. Et ideo, inquit S. Thomas, *ieiunium in communi cadit sub præcepto legis naturæ.*

Quia tamen, præter ieiunium, etiam alia suppetunt media carnem castigandi, & peccata vitandi ac expiandi, non est cur facile quisquam, ob prætermisum ieiunium, extra tempus ab Ecclesiâ præscriptum, peccati damnetur, si modo cætera media adhibeat: etsi pro conditione personæ, ipsum etiam quandoque ieiunium merito necessarium iudicari possit; præsertim quia magis conaturaliter & ab intrinseco vitij & concupiscentijs carnis resistit, easque diminuit. In quem sensum etiam S. Thomas eodem art. 3. ad 1. ait, *ieiunium esse de necessitate præcepti, unicuique tali remedio indigenti; adeo ut multitudo hominum ut plurimum indigeat tali remedio: tum quia in multis omnes offendimus, ut dicitur Iacobi 3. tum etiam quia caro concupiscit aduersus spiritum, ut dicitur Galat. 5.*

71 ASSERTIO II. Sed & ab Ecclesiâ recte & conuenienter certa ieiuniorum tempora ac leges præscriptæ sunt, necessario obseruandæ. Ita S. Thomas quæst. 147. art. 3. omnesque Catholici, contra huius temporis Nouatores, qui Ecclesiasticas ieiuniorum leges rejciunt, nec quemquam patiuntur ijs adstringi; adeo ut ieiunium cum opinione eiusmodi necessitatis susceptum, velut superstitionis damnent. Qui ipse etiam olim fuit error. Aërij veteris hæretici, ut videre est apud Epiphaniū hæres. 75. Augustinum lib. de hæresibus cap. 53. & Damascenum lib. de hæresibus.

Probatum assertio primo ex scriptura, quæ vniuersim docet, & Ecclesiâ de rebus honestis leges ferre posse, & Ecclesiæ præceptis obediendum esse, ut suo loco docuimus tomo 2. disp. 5. q. 5. dub. 1. & q. 6. dub. 3.

72 Secundo probatur ex Concilijs & SS. Patribus. Ita enim præcipiunt, & aperte tradunt Concilium Nicænum 1. Can. 5. Laodiceum Can. 49. Concilium Gangrense Canone 19. Triburienſe Canone 35. Carthagenſe IV. Canone 63. Agathenſe Canone 12. Moguntinæ sub Carolo Magno Canone 35. Toletanum VIII. Canone 9. & Synodus VI. Constantinopolitana Canone 56. Item ex Patribus Theophilus Alexandrinus lib. 3. Paſchali, Epiphanius citat. hæreſi 75. Baſilius hom. 2. de Ieiunio, Ambroſius ſerm. 25. Auguſtinus de hæreſibus citat. cap. 53. & Epist. 86. ad Caſulanum, Chryſoſtomus homil. 6. ad populum Antiochenum; & Leo ſerm. 13. de ieiun. qui potiffimum etiam de Quadrageſimæ ieiunio loquuntur.

Quibus conſentit vniuerſalis & antiquiſſima totius Eccleſiæ praxis & conſuetudo, quæ licet quoad circumſtantias temporis ac modi non nihil variaverit, in eo tamen ſemper & ubique conſentienſis fuit, ut certa quadam ieiuniorum tempora neceſſario obſeruanda traderet.

73 Tercio accedunt rationes. I. Quia ut optime argumentatur hic S. Thomas citat. artic. ſicut ad ſeculares Principes pertinet, præcepta legalia iuris naturalis determinatiua tradere de his, quæ pertinent ad utilitatem communem in temporalibus rebus; ita etiam ad Prælatos Eccleſiaſticos pertinet, ea ſtatuta præcipere, quæ ad utilitatem communem fidelium pertinent in ſpiritualibus bonis: tale vero eſſe ieiunium ſuperius demonſtratum eſt: Ergo id recte legibus Eccleſiæ præſcriptum eſt; ita quidem ut ieiunium in communi cadat ſub præcepto legis naturæ, ex dictis; determinatio vero temporis & modi ieiunandi, ſecundum conſuetudinem & utilitatem populi Chriſtiani, cadat ſub præcepto iuris poſitiui, quod eſt à Prælatiſ Eccleſiæ inſtitutum. Et hoc eſt ieiunium Eccleſiæ aliud vero eſt naturæ. Ita S. Thomas.

74 II. Non ſolum Deus in Paradifo primis parentibus, ſed etiam poſtea vniuerſo generi humano, tum in legenaturæ Genetiſi 9. verſ. 4. tum in lege ſcriptæ Levitici 17. verſ. 10. itemque Levit. 16. & 23. & Zachariæ 8. verſ. 19. certa quadam ieiuniorum præcepta præſcripſit.

III. Ipsi etiam Apoſtoli Act. 15. verſ. 29. communi conſenſu, quandam ieiunij legem omnibus fidelibus pro tempore ſeruandam præſcripſerunt, ut abſtinerent à ſanguine & ſuffocato. Et Apoſtolus 1. ad Theſſal. 4. verſ. 2. de eiſmodi præceptis loquens ait: *ſcitis quæ præcepta dederim vobis, per Dominum IESUM.*

IV. Nemo negauerit, etiam à civili Magiſtratu poſſe iuſtis de cauſis, in ordine ad bonum commune politicum ac ſpecialim etiam propter debitam Oeconomiam rationem ſeruandam leges ferri de certa quadam ciborum abſtinentia & moderatione &c. cur igitur non etiam Eccleſiaſticus magiſtratus ob finem ſpiritualem?

75 Neque vilius ſunt momenti, quæ Sectarij contra ieiunij leges obijciunt. Nimirum primo quadam ſcripturæ loca male intellecta; ſpecialim 1. eſſe doctrinam demoniorum abſtinere à cibis, quos creauit Deus ad percipiendum 1. ad Timoth. 4. Item 2. Nemo vos iudicet in cibo aut potu, quæ ſunt umbra fu-

turorum, ad Coloſſ. 2. Item 3. *Non quod intrat in os, coſtat in hominem.* Matthæi 15. Item 4. *illud Manducate quæ apponuntur vobis.* Lucæ 10. Denique 5. *Omne quod in macello venit, manducate.* 1. Cor. 10.

76 Reſpondetur enim, in primo loco ſermonem eſſe de Tatiano, alijsque veteribus hæreticis, qui abſtinendum docuerunt à quibuſdam cibis, tanquam natura ſua immundis, ut ex ipſis verbis, & veterum explicatione manifeſtum eſt: eo præcipue, quod tunc temporis licite adhuc Iudæi à cibis quibuſdam, iuxta præſcriptum legis abſtinebant.

Secundo loco ſermo eſt de abſtinentia ciborum veteri lege præſcripta, quaſi ea etiam Chriſtiani obligentur; ut iidem hæretici quidam iudaizantes dixerant.

Tercij loci ſenſus eſt, cibum per ſe non coſtat in hominem, ſeu animam hominis; interim non negatur, coſtat in animam ratione, inobedientiæ, concupiſcentiæ, vel ſcandali, &c.

Quarto loco præcipit Chriſtus Apoſtoliſ, ut contenti ſint cibis, qui apponuntur, nec priuatas delicias conſectentur; ſalua tamē pro eo tempore, tam lege naturali, ne quid noxiū comedant, quam Moſaica ne cibos lege vetitos manducant.

Quinto loco prohibetur nimis ſcrupuloſa inquitſio de carnibus, ſint ne idolis immolata, an non, ut ex loci contextu & SS. Patrū explicatione patet.

77 Secundo obijciunt, libertatem Euangelicam ijs legibus violari, ſauente etiam uti putant Auguſtino lib. de vera Religione cap. 17. & epist. 119. ad Ianuarium cap. 19.

Ad hoc bene reſpondet S. Thomas hic cit. q. 147. a. 3. ad 3. Auguſtinum ibidem loqui de his, quæ neque ſacrarum ſcripturarum auctoritatibus continentur, neque in Concilijs Episcoporum ſtatuta inueniuntur, nec conſuetudine vniuerſalis Eccleſiæ roborata ſunt. Ieiunia vero quæ ſunt in præcepto, ſunt in concilijs Episcoporum ſtatuta, & conſuetudine vniuerſalis Eccleſiæ roborata. Nec ſunt contra libertatem populi fidelis, ſed magis ſunt utilia ad impediendam ſeruitutem peccati, quæ repugnat libertati ſpirituali, de qua dicitur ad Galat. 5. *Vos enim fratres in libertatem vocati eſtis; tantum ne libertatem detis in occaſionem carnis.*

78 Tercio Iudaismi arguunt Catholica Eccleſiæ ieiunia. Reſpondeo hanc inſaniam eſſe, non minus quam ſi quis vniuerſum feſtos Eccleſiæ dies de Iudaismo condemner. Nam nos neque iſdem præciſe quibus Iudæi, temporibus, nec ob eaſdem particulatim cauſas, nec ex eodem præcepto, nec eodem modo ieiunamus. Quod ſi omnis cultus Chriſtianorum eliminandus eſt, qui cum Iudæorum religione nonnulla ſimilitudinem habet, etiam baptiſmi & Eucharistiæ ſacramenta abijcienda erunt.

79 Quarto obijciunt; certe tamen illicitum eſſe ieiunare, vel ad exhibendum Deo cultum, vel ad ſatiſfaciendum pro peccatis. Reſpondeo his ſcripturæ buccinatoribus ipſam ſcripturam aperte aduerſari. Si enim ſuperſtitioſum eſt Deum ieiunijs colere, cur laudatur Anna Prophetiſſa Lucæ 2. *quæ non diſcedebat de templo, ieiunijs & obſecrationibus ſeruens nocte ac die?* Cur Tobia 12. verſ. 8. dicitur, *Bona eſt oratio, cum ieiunio, ac eleemoſyna*

magis quam thesauros auri recondere? Cur Apostolus 2. Corinth. 6. vers. 4. exhortatur: Exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, &c. in vigilijs, in ieiunijs, in castitate? Cur Deus ipse præcipit Ioelis 2. vers. 12. Convertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & in fletu, & in planctu? Si Deus ob peccata offensus ieiunio non placatur, cur in eum finem ieiunavit David, 2. Regum 12. Achab 3. Reg. 21. Niniuitæ Ionæ 3. Iudith cap. 8. v. 6. Esther cap. 4. v. 16. Daniel cap. 10. v. 3. Plura Gregorius de Valentia hic disp. 9. q. 2. punc. 2. §. 2. & Bellarminus lib. 2. de bonis operibus in particulari cap. 8. 9. & 11.

80

Quæritur tertio, quoniam tempore lex Ecclesiastici ieiunij obliget. Nec est quæstio de ieiunio naturæ, ut ex S. Thoma nominavimus: hoc enim nullo certo tempore obligat; sed id quisque assumere tenetur, quoties ad supradictos fines, præsertim ad tentationes carnis vincendas necessarium fuerit, ut antea dictum. Quod vero ad ieiunium ecclesiasticum attinet, tria sunt uniuersim tempora Ecclesiæ legē hodie ad ieiunandum destinata, præter certos dies, quibus non quidem propriè ieiunium, sed à carnibus abstinentia præscripta est; nimirum Quadragesima, quatuor anni tempora, & quædam vigiliæ maiorum Ecclesiæ festorum. De quibus singulis hæc sigillatim notamus.

81

I. Ieiunium quadragesimale institutum est non primum à Telesphoro Papa, ut senserunt nonnulli apud Eusebium in Chronico, & apud Bellarminum cit. lib. 2. cap. 14. siquidem ante Telesphori tempora, Quadragesimæ apertè meminit Ignatius apud Bellarminum loc. cit. sed institutum est ab ipsis Apostolis, ut habetur non solum Canon. 68. Apostolorum; sed expresse etiam testantur Epiphanius hæresi 75. Hieronymus epist. ad Marcellam, Leo serm. 6. de Quadrag. & colligitur ex Regula Augustini epist. 118. ad Ianuarium & lib. 4. de baptismo cap. 24. ubi docet, *Quod vniuersa tenet Ecclesia, neque concilijs institutum, sed semper retentum est, ex Apostolica traditione descendere.* Idemque rectè tradunt Ioannes Medina tractat. de ieiunio quæst. 2. Bellarminus cit. lib. 2. cap. 14. & Gregorius de Valentia q. 2. punc. 2.

82

Apud quos etiam causæ eiusdem institutionis ex SS. Patribus referuntur, complures 1. ut ad sacram communionem in Paschate populus Christianus disponatur, 2. ob memoriam Sacre Passionis digne recolendam, 3. ut quadragesimale ieiunium Christi pro modulo imitemur, 4. ut pro negligentijs & peccatis totius anni, quasi communis & publicæ poenitentia agatur, 5. ut Deo persoluantur quasi decimæ omnium dierum totius anni ut refertur ex Gregorio canone *Quadragesima*, de consecrat. d. 4. Constat enim annus diebus 365. cuius numeri decima pars sunt 36. quot nempe ieiuniorum dies numerantur à Dominica prima quadragesimæ; quibus tamen additi sunt quatuor reliqui dies, ad complendum numerum quadragenarium exclusis sex intercurrentibus dominicarum diebus quibus non ieiunatur; sed solum abstinentia seruatur.

In quo tamen ipso dierum numero, licet olim magna admodum fuerit varietas; ita ut aliæ Pro-

uinciæ plures dies & hebdomadas, aliæ pauciores ieiunarent; tota tamen Ecclesia in hoc semper consensit, ut quadragesimale ieiunium, ab exemplo Christi, Moysis, & Eliæ ita denominatum, idque ante Paschale festum, adeoque verno tempore celebraret ut videre est apud Bellarminum cit. lib. 2. cap. 15. Quia nimirum eo tempore; & caro inprimis, ob sanguinis & spirituum augmentum, effluere solita ieiunij fræno indiget; & ipsa etiam corporis sanitas, ob humorum incrementum, maiorem abstinentiam exigit.

II. Ieiunium quatuor anni temporum itidem ex Apostolica traditione deriuatum videtur, ut testatur Leo serm. de ieiunio Pentecostes, & pluribus disserunt Bellarminus cap. 19. & Baronius Anno Christi 57. Rationes institutionis fuerunt, ne Christiani Iudæis quater in anno nimirum, mense quarto, quinto, septimo, & decimo, ut habetur Zachar. cap. 8. ieiunia celebrantibus remissiores viderentur, 2. quia his temporibus ordinari solent Ecclesiæ Ministri, ut notauit S. Thomas hic, quæst. 147. a. 5. 3. ut quemadmodum singulis annis & hebdomadibus, ita & singulis mensibus sua responderent ieiunia, singulis diebus quatuor temporum in singulos menses computatis, iuxta S. Thomam ibidem 4. ut siue pro frugibus impetrandis Deo supplicaretur, siue pro ipsorum perceptis gratiæ Deo agerentur: quando ipsi ipsis temporibus maxime fruges vel seruntur, vel nascuntur, vel maturantur, vel colliguntur, 5. ut singulis anni temporibus, nimirum veri, æstatis, autumnus, hyemi sua responderent ieiunia, &c. Quæ tamen etiam in hoc ipso ieiunio olim fuerit varietas videre est apud Bellarminum cit. lib. 2. cap. 19. qui etiam putat, initio trium tantum temporum ieiunium obseruari fuisse solitum; quartum vero ex decreto Callisti fuisse additum.

III. Ieiunia vigiliarum communi Ecclesiæ iure sunt, 1. Vigilia Natiuitatis Domini, 2. Assumptionis Beatæ Virginis, 3. Vigiliæ omnium Apostolorum, excepta vigilia Philippi & Iacobi, intra tempus paschale; & vigilia Ioannis Evangelistæ, in festa Natalitia incidente, 4. Vigiliæ Pentecostes, 5. S. Ioannis Baptiste, 6. S. Laurentij, 7. omnium Sanctorum, ut partim habetur capitulo *Ex parte*, de obseruatione ieiuniorum; partim ex usu Ecclesiæ constat; tametsi postremi quatuor dies antiquiore lege scripta non præcipiantur, ut videre est apud Syluestrum V. *Ieiunium* num. 4. Caietanum 2. 2. q. 147. a. 2. Azorium tom. 1. lib. 7. cap. 24. q. 2.

IV. Dies non quidem proprii ieiunij, sed abstinentiæ tamen à carnibus sunt hodie, feria sexta, & Sabbatum per annum; nisi in aliquem eorum incidat festum Natiuitatis; his enim diebus potissimum recolitur Christi passio mortuique ac sepulti memoria; quamuis olim de Sabbato in diuersis Ecclesijs diuersa fuerit consuetudo, ut videre est apud Augustinum epist. 118. & 119.

Talis olim etiam erat feria quarta, ut videtur, est Canone Apostolorum 68. quæ tamen iam dudum, occidentalis Ecclesiæ more, in Sabbati ieiunium videtur fuisse commutata; etsi in quibus-

dam

dam locis, puta in Hybernia ieiunium quartæ feriæ etiamnum perduret. De qua re plura Turrianus lib. 1. pro Apostolis canonibus cap. 3. & Bellarminus cit. lib. 2. cap. 17. & 18.

Diebus autem rogationum communi Ecclesiæ iure abstinentia a carnibus non est in præcepto, sed solum in consilio, ut videre est apud Bellarminum cap. 21. Sicubi tamen in aliqua diocesi peculiare aliquod hac de re præceptum extet, negligendum non erit, non secus ac de festis alicuius Diocesis proprijs accidit. &c.

Omitto ieiunium aduentus, quod olim pio Ecclesiæ Romanæ more obseruatum fuisse, patet ex Innocentio III. capit. *Consilium* de obseruatione ieiuniorum; idque etiamnum non tam ex præcepto, quam ex consilio aut voto à multis seruari Ecclesiæ vltus satis aperte testatur, inquit Bellarminus lib. 2. cap. 20.

85 V. Tempore vero paschali, quod est inter pascha & Pentecosten, dieque Natalis Domini, ieiunandū non esse, tradunt SS. Patres apud Bellarminum lib. 2. cap. 23. Maiorq; olim seueritate in hæreticorum quorundam detestationem prohibitum fuit, ieiunare diebus Dominicis, ut videre est apud Epiphanium doct. compend. Ambrosium epist. 83. Augustinum epist. 86. ad Casulanum & epist. 119. ad Ianuariū, & in Concilio Gangrensi canon. 18. & Carthaginensi. IV. Canon. 64. Bracharensi I. cano. 4. Iam verò ieiunium his diebus non simpliciter est prohibitum, sed solum si quis vel ex superstitione, ieiunet, ut Montanistæ faciebant, vel ex errore, ut Manichæi & Priscillianistæ; vel ex contemptu Ecclesiæ, ut Eustathiani, Aeriani; vel denique cum scandalo aliorum, ut si quis vnā hebdomadē diem ieiunaturus, eligat præ alijs diem Natalis Domini, aut Dominicam. Alioquin enim si quis vel ad tentationem carnis superandam, vel causā morbi corporalis curandi, vel quia vult ieiunū totius anni, aut integri mensis, non peccabit, si paschali tempore, vel in Dominica die, vel etiam in Natali Domini ieiunauerit, ut ex Epiphanio, Hieronymo, & Augustino locis cit. docet. Bellarminus cit. lib. 2. cap. 23.

86 Interim tamen probare nullo modo possum, quod in cōnobio quodam Virginum communi more receptum scio ut ieiunium quadragesimale, soluant primum. Feria secunda Paschatis, ipsoque festo Paschatis adhuc à carnibus abstineant. Hoc enim nec vllō antiquitatis exemplo probari, nec excusari necessitatis, aut honestatis alicuius prætextu potest, adeoque planè superstitionis obseruationis, totius Ecclesiæ consuetudini repugnantis speciem habere videtur. Grauitè Ambrosius epist. 83. *Dominica ieiunare non possumus; quia Manichæos etiam ob istius diei ieiunia iure damnamus. Hoc est enim in Resurrectionem Christi non credere, si legem quæ ieiunij die Resurrectionis indicat.*

D V B I V M V.

Ad quidnam, quomodo & quonam obliget præceptum Ieiunij Ecclesiastici & quinam ab eo excusentur.

S. Thomas 2. 2. q. 147. a. 4. 5. 6. 7. 8.

87 **Q**uæritur primo, ad quidnam obliget præceptū ieiunij. Vbi rursum non est quæstio de ieiunio morali, vel naturali; hoc enim ex parte ipsius refectionis quoad substantiam, numerum vel tempus spectat, nulla certa lege definitum est; sed eatenus solum obligat, in quantum cuique certa quædam abstinentia à cibo potuue necessaria est, ad violationem alterius virtutis vitandam, puta castitatis, aut penitentia &c. Est igitur quæstio solum de lege ieiunij ecclesiastici, ad quidnam obliget. Et respondetur breuiter, obligare, ut seruetur debitus modus in tribus. 1. in qualitate ciborum. 2. in multitudine refectionum. 3. in hora seu tempore refectionis.

88 Quantum ad primum, abstinendum est vi huius præcepti, diebus quidem ieiuniorum, extra Quadragesimam, à carnibus tantum; nisi forte alicubi specialis consuetudo plus etiam exigat: in quadragesima verò à carnibus, ouis, & lacticijs; ex capit. *Denique* dist. 4. ex S. Gregorio epist. ad Augustinum Anglorum episc. nisi alicubi receptus & approbatus mos patriæ etiam oua & lacticia licita fecerit, ut post S. Thomam q. 147. a. 8. ad 3. communiter notant omnes, & ipsa passim docet experientia ac vsus Germaniæ: licet nec in hac eadem vbique sit consuetudo: id quod ex proprijs locorū moribus vel legibus descendit; ut merito cum Hieronymo epist. 28. ad Lucinium scripserit, S. Thomas cit. a. 8. ad 3. *Vnaquæque Provincia abundet in suo sensu; & præcepta maiorum leges Apostolicas arbitretur.*

Et quamvis Nauarrus Manual. cap. 21. num. 15. requirat, ut talis consuetudo durauerit saltem per quadraginta annos; id tamen non ita scrupulose & mathematicè accipiendum videtur: sufficit aliquot annis durasse, Episcopo vel Papa sciente, nec contradicente, ut iam dudum tradidi, iuxta communem doctrinam de abrogatione legum tom. 2. disp. 5. q. 7. dub. 1. & recte etiam notauit Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 2. In dubio consulendum iudicium prudentum, præsertim verò Ecclesiæ Prælatorum, ut recte Valentia disputat. 9. quæstione. 2. punct. 3.

89 Quod ad secundum attinet, diebus illis quibus solummodo est carnis priuium, puta diebus veneris, sabbati &c. nihil peculiare de paucitate refectionis decretum est: at diebus proprie dicti ieiunij, puta Quadragesimæ, vigiliarum, &c. necesse est vnica tantum refectione esse contentum; ita nimirum, ut non liceat sæpius quàm semel intra diem naturalem ieiunij, sumere cibum ad corpus nutriendū, saltem

nota-